अध्याय 3

श्री साईबाबाको स्वीकृति, आज्ञा
प्रतिज्ञा, भक्तहरूलाई कार्य समर्पण,
बाबाका लीलाहरू ज्योति स्तम्भ स्वरूप,
मातृप्रेम-रोहिलाको कथा, वहाँको मधुर उपदेश।

श्री साईबाबाको स्वीकृति र वचन दिनु :-

गत अध्यायमा वर्णन गरी सकिए अनुसार बाबाले सच्चरित्र लेख्ने अनुमति दिँदै भन्नुभयो- “सच्चरित्र लेख्नको लागि मेरो पूर्ण अनुमति छ। तिमीले आफ्नो मन स्थिर गराएर मेरो वचनमा श्रद्धा राख र निर्भय भएर कर्तव्यपालन गरिरहू। यदि मेरा लीलाहरू लेखिए भने अविद्याको नाश हुन्छ। त्यस्तै ध्यान र भक्तिपूर्वक सुन्नाले दैहिक बुद्धि हटेर भक्ति र प्रेमको तीव्र (जोडदार) लहर प्रवाहित हुनेछ। अनि जसले यी लीलाहरूको गहिराइतक खोजी गर्नेछ उसलाई ज्ञानरूपी अमूल्य रत्नको प्राप्ति हुन जानेछ।”

यी वचन सुनेर हेमाड पन्तलाई अत्यन्तै हर्ष भयो र उनी निर्भय भए। उनीलाई अब कार्य अवश्य नै सफल हुनेछ भन्ने दृढ विश्वास हुन गयो।

बाबाले शामातिर नजर दिँदै भन्नुभयो “जसले प्रेमपूर्वक मेरो नामस्मरण गर्छ (नामसंझन्छ) म उसको सम्पूर्ण इच्छाहरू पूरा गरिदिनेछु। उसको भक्तिमा उत्तरोत्तर वृद्धि हुनेछ। जसले मेरो चरित्र र कामहरूको श्रद्धापूर्वक गायन गर्छ उसलाई म हरप्रकारले सधैंभर सहायता गर्नेछु। जो भक्तगण हृदय तथा प्राणवाट नै मलाई चाहन्छन्, तिनीहरूलाई मेरा कथाहरू सुनेर स्वभावैले प्रसन्नता हुनेछ। जो कोहीले मेरा लीलाहरूको कीर्तन गर्ला, त्यसलाई परमानन्द र चिर सन्तोष प्राप्त हुनेछ भन्ने कुरामा विश्वास राख। मेरो यो विशिष्टता छ

कि जो कोही अनन्यभावले मेरो शरणमा आउँछ, जसले श्रद्धापूर्वक मेरो पूजा, निरन्तर स्मरण र मेरै ध्यान गर्ने त्यसलाई म मुक्ति प्रदान गरिदिन्छु।1

जो सधै नै मेरो नाम स्मरण र पूजा गरेर मेरा कथाहरूको र लीलाहरूको प्रेमपूर्वक मनन गर्दछन्, यस्ता भक्तहरूमा सांसारिक वासनाहरू अज्ञानरूपी प्रवृत्तिहरू कसरी बस्न सक्दछन्? म तिनीहरूलाई मशत्युको बबाट बचाइदिन्छु"

मेरा कथाहरू सुन्नाले मुक्ति हुन जानेछ। यसैले मेरा कथाहरू श्रद्धापूर्वक सुन र मनन गर। सुख र सन्तोष प्राप्तिको सरल मार्ग नै यही हो। यसबाट श्रोताहरूको चित्तमा शान्ति प्राप्त हुनेछ र जब ध्यान प्रगाढ र विश्वास दृढ हुन जानेछ, अनि चैतन्यघनसँग अभिन्नता प्राप्त हुन जानेछ। केवल "साई" "साई" को उच्चारण मात्रले नै तिनीहरूका सम्पूर्ण पाप नष्ट हुन जानेछन्।

भिन्न कार्यहरूका लागि भक्तहरूलाई प्रेरणा :-
भगवान् आफ्ना कुनै भक्तलाई मन्दिर, मठ बनाउन, कसैलाई नदीको तीरमा घाट बनाउने र कसैलाई भगवत् कीर्तन गर्ने आदि यस्तै भिन्न-भिन्न कार्य गर्ने प्रेरणा दिनु हुन्छ। तर वहाँले मलाई "साई सच्चरित्र" लेख्ने प्रेरणा गर्नु भयो। कुनै पनि विधाको पूरा ज्ञान नहुनाले म यो कार्यको लागि सर्वथा अयोग्य थिएँ। यसैले मैले यस्तो दुष्कर (गर्न नसकिने) कार्य गर्ने दुस्साहस किन गर्नु पर्थ्यो? श्री साई महाराजको यथार्थ जीवनीको वर्णन गर्ने सामर्थ्य कसको छ? वहाँको कृपाले मात्र कार्य सम्पन्न हुन सम्भव छ।

....

1 अन्याश्चिन्तयन्तोमां ये जनाः पर्युपासते।
तेषां नित्ययाभियुक्तानां योग क्षेमं वहाम्यहम्।। गीता 1-22 जो मनुष्यहरू अनन्य भावलेचिन्तन गर्दै मलाई भज्दछन, निरन्तर ममा लागेका ती भक्तहरूको योग क्षेम म आफै चलाउँदछ।

यसैले जब मैले लेख्न प्रारम्भ गरें अनि बाबाले मेरो अहंको नाश गरिदिनु भयो र वहाँले स्वयं आफ्नो चरित्र रचना गर्नुभयो। यसैले यो चरित्रको श्रेयः बहाँलाई नै छ, मलाई छैन। जन्मले ब्राह्मण भएर पनि म दिव्य चक्षु-विहीन (अलौकिक आँखा नभएको) थिएँ। यसैले "साई सच्चरित्र" लेख्न सर्वथा अयोग्य थिएँ। तर श्री हरिकृपाबाट के संभव हुँदैन? लाटो पनि बोलैया हुन्छ, लंगडोले पनि पर्वत चढ्न सक्छ। आफ्नो इच्छानुसार कार्यपूर्ण गर्ने युक्ति वहाँ नै जान्नु हुन्छ। हारमोनियम र बाँसुरीलाई ध्वनि कसरी प्रसारित भैरहेको छ भन्ने आभास कहाँ हुन्छ र? यसको ज्ञान त बजाउनेलाई नै हुन्छ। चन्द्रकान्त मणिको उत्पत्ति र ज्वारभाटाको रहस्य मणि अथवा समुद्र हैन किन्तु चन्द्रमाको कलाको घटबढमा नै निहित छ।

बाबाको चरित्रः ज्योतिस्तम्भ स्वरूप :-

नाविकहरू चट्टानहरूबाट र दुर्घटनाहरूवाट बच्न जाऊन् र जहाजहरूलाई कुनै हानी नपुगोस् भन्नाको लागि समुद्रमा अनेक ठाउँमा ज्योतिस्तम्भ बनाइन्छ। यो भवसागरमा श्री साईबाबाको चरित्र ठीक माथि भनिए बमोजिम उपयोगी छ। यो अमृतभन्दा पनि बढी मीठो र सांसारिक बाटो सुगम बनाउने छ। यो कानद्वारा हृदयमा प्रवेश हुनासाथ दैहिक (शारीरिक) बुद्धि नाश हुन जान्छ र हृदयमा एकत्रित गर्नाले सम्पूर्ण कुशंकाहरू हराउन जान्छन्। अहंकारको विनाश हुन जान्छ र बौद्धिक आवरण (बुद्धिको पर्दा) लोप भएर ज्ञान प्रकट हुन जान्छ। बाबाको विशुद्ध कीर्तिको वर्णन निष्ठापूर्वक श्रवण गर्नाले भक्तहरूका पाप नाश हुन्छन। यसकारण यो मोक्ष प्राप्तिको पनि सरल साधन हो। सत्य युगमा शम (रिसराग नहुनु) तथा दम (तपस्या गर्दा परिआएको दुःख सहनु), त्रेतामा त्याग, द्वापरमा पूजा र कलियुगमा भगवत् कीर्तन नै मोक्षको साधन हो। यो अन्तिम साधन चारै वर्णका मानिसहरूको लागि साध्य पनि छ। अरू साधन योग (जीव र आत्माको एकता हुनु), ध्यान मनलाई चेतन आत्मामा समाहित गरेर इष्ट देवको ध्यान गर्नु), धारणा (बुढी औंला, गोलीगाँठा, घुँडा, तिघ्रा, गुदा, नाभि, हृदय ग्रीवा (घाँटी), कण्ठ (घाँटीको अगिल्लो भाग), आँखी भौंको बीच, मस्तक (शिर) यी बाह्र ठाउँमा प्राणवायुलाई विधिवूर्वक राख्नु) आदि आचरण गर्नको लागि कठिन छन्। तर चरित्र तथा हरिकीर्तनको श्रवण त अत्यन्त नै सुलभ

छन्। केवल ती उपर ध्यान दिनुको नै आवश्यकता छ। कथा श्रवण र कीर्तनबाट इन्द्रियहरूको स्वाभाविक विषयाशक्ति नाश हुन जान्छ र भक्त वासना रहित भएर आत्मसाक्षत्कारतिर अग्रसर हुन जान्छ। यही फल प्रदान गर्नको लागि नै वहाँले सच्चरित्र बनाउन लगाउनु भयो। भक्तगण अब सजिलोसँग चरित्र हेरून, पढून् र साथै वहाँको मनोहर स्वरूपको ध्यान गरेर गुरू र भगवत्- भक्तिका अधिकारी बनून्। अनि निष्काम भएर आत्मसाक्षात्कार गर्न पुगून। "साई सच्चरित्र" सफलतापूर्वक सम्पूर्ण हुनु यो साई महिमा नै सम्झियोस्। मलाई त केवल एउटा निमित मात्र नै बनाएइको हो।

मातृ प्रेम :-

गाईको आफ्नो बाच्छोप्रतिको प्रेम सर्वविदितै छ। उसका स्तन सधैं नै दूधले भरिएको हुन्छ। जब भोको बाच्छो स्तनतर्फ दौडेर आउँछ, त्यतिबेला दूधको धारा आफैं प्रवाहित हुन लाग्दछ। त्यसरी नै आमाले पनि आफ्ना बच्चाको आवश्यकताको पहिले नै ख्याल राख्छिन्। ठीक समयमा आफ्नो दूध खुवाउँछिन्। उनीले बालकको श्रृङ्गार धेरै राम्रोसँग गर्दछिन्। तर बालकलाई यकको केही पनि ज्ञान हुँदैन। बालकको सुन्दर श्रृङ्गार आदि देखेर आमालाई खुशीको पारावार हुदैन। आमाको प्रेम विचित्र, असाधारण र निःस्वार्थ हुन्छ, जसको कुनै उपमा नै छैन। ठीक यसै प्रकारले सद्गुरूको प्रेम आफ्नो शिष्य उपर हुन्छ। यस्तै नै प्रेम बाबाको मप्रति थियो। उदाहरणको लागि त्यो (प्रेम) निम्न प्रकारको थियो।

सन् 1916 मा मैले नोकरीबाट अवकाश लिएँ। मैले पाउने पेन्सन मेरा परिवारको निर्वाहको लागि अपर्याप्त (अपुग) थियो। त्यसै वर्षको गुरू पूर्णिमाको दिनमा म अरू भक्तहरूको साथमा शिरडी गएँ। त्यहाँ अण्णा चिंचणीकरले आफैंले नै मेरा लागि बाबासँग यस प्रकार प्रार्थना गर्नुभयो-"यिनीमाथि कृपा गर्नोस्। यिनले पाउने पेन्सन निर्वाह योग्य छैन। परिवारमा वृद्धि भै राखेकोछ। कृपा अर्को कुनै नोकरी दिलाई दिनोस्, ताकि यिनको चिन्ता दूर भएर यी सुखपूर्वक रहून्।" बाबाले जवाफ दिनभुयो "यिनीलाई नोकरी मिल्लेछ। तर अब यिनले मेरो सेवामा नै आनन्द लिनु पर्छ। यिनका इच्छा सदैव पूर्ण हुनेछन्। यिनले आफ्नो ध्यान मप्रति आकर्षित गरेर अधार्मिक तथा दुष्ट मानिसहरूको संगतबाट टाढै

रहनु पर्छ। यिनले सबैसँग दया र नम्रताको व्यवहार र अन्तःकरणबाट मेरो उपासनाा गर्नुपर्छ। यदि यिनले यस्तो प्रकारको आचरण गर्न सके भने नित्यानन्दका अधिकारी हुन जानेछन्।"

रोहिलाको कथा :-

यो कथा श्री साईबाबाको सम्पूर्ण प्राणीमाथि समान प्रेमको सूचक हो। एक समय रोहिला जातिको एउटा मान्छे शिरडीमा आया। त्यो पूरै अग्लो, ज्यादै बलियो तथा सुगठित शरीरको थियो। बाबाको प्रेमले मुग्ध भएर ऊ शिरडीमा नै वस्न लाग्यो। ऊ आठै प्रहर आफ्नो चर्को र कर्कश ध्वनिमा कुरान शरीफका कलम (लिखावट, लिपि) हर पढ्दथ्यो र "अल्ला हो अकबर" (अत्यन्त ठूला भगवान्) को नारा लगाउँदथ्यो। शिरडीका धेरैजसो नै मानिसहरू दिनभर खेतमा काम गरेपछि जब रातमा आफ्नो घरमा फर्कन्थे, त्यतिबेला रोहिलाको कर्कश पुकाराले उनीहरूको स्वागत गर्दथ्यो। यसकारण उनीहरूलाई रातमा विश्राम मिल्दैनथ्यो। यसले गर्दा उनीहरूले ज्यादै कष्ट र असुविधाको अनुभव गर्न लागे। कैयौं दिनसम्म उनीहरू चूपै रहे।

तर जब कष्ट असह्य भयो अनि उनीहरूले बाबाको नजिक गएर रोहिलालाई मनाएर यो उत्पात रोकने प्रार्थना गरे। बाबाले उनीहरूको यो प्रार्थना उपर ध्यान दिनु भएन। झन् उल्टो गाउँलेहरूलाई व्यंग्य वाणले रोप्दै "उनीहरूले आफ्नै काममा ध्यान दिऊन्, रोहिलातर्फ ध्यान नदिऊन्" भन्नुभयो। बाबाले उनीहरूलाई "रोहिलाकी पत्नी खराब स्वभावकी छ, उसले रोहिलालाई र त्यस्तै मलाई ज्यादै दुःख दिन्छे। तर ऊ रोहिलाका कलमहरूको (लिपिहरूको) अगाडि उपस्थित हुने साहस गर्न सक्तिन। यसैकारण ऊ (रोहिला) शान्ति र सुखमा छ भन्नु भयो। वास्तवमा रोहिलाकी कुनै पत्नी थिइन। बाबाको संकेत कुविचार प्रति थियो। अरू विषयहरूको अपेक्षा बाबा प्रार्थना तथा ईश्वरको आराधनालाई महत्व दिनु हुन्थ्यो। यसैले वहाँले रोहिलाको पक्षको समर्थन गरेर ग्रामवासीहरूलाई शान्तिपूर्वक थोरै समयसम्म उत्पांत सहने सल्लाह दिनु भयो।

बाबाको मधुर (मीठो) अमृतोपदेश (अमृतजस्तो उपदेश) :-

एकदिन मध्याह्नको आरतीपछि भक्तगण आ-आफ्ना घरतिर फर्कंदै थिए, त्यसै बेला बाबाले तल लेखिएको ज्यादै सुन्दर उपदेश दिनु भयो :-

"तिमी चाहे कहीं नै बस, जे इच्छा लाग्छ त्यो गर, तर तिमीले जे जस्तो गर्छौ त्यो सबै मलाई थाहा हुन्छ भन्ने यो कुरा सदैव संझिरहू। म नैं समस्त प्राणीहरूको प्रभु (स्वामी) हुँ र घट-घटमा व्याप्त छु। मैरे पेटमा सम्पूर्ण जड तथा चेतन प्राणी अटाएका छन्। म नैं समस्त ब्रह्माण्डको नियन्त्रणकर्ता तथा संचालक हुँ ।म नै उत्पत्ति, स्थिति र संहारकर्ता हुँ। मेरो भक्ति गर्नेहरूलाई कसैले हानि पुन्याउन सक्तैन। मेरो ध्यानको उपेक्षा (अपहेलना) गर्ने व्यक्ति मायाको पासोमा फस्न जान्छ। समस्त जन्तु, कमिला तथा देखिने, बदलिने र स्थायी विश्व मैरै स्वरूप हुन्।"

यो सुन्दर तथा अमूल्य उपदेश सुनेर मैले तुरुन्तै अब भविष्यमा म आफ्नो गुरूको सिवा अरू कुनै मानिसको सेवा गर्ने छैन भन्ने दृढ निश्चय गरें। "तिमीलाई नोकरी मिल्ने छ" भन्ने बाबाका यी वचनका कुरा मेरो मस्तिष्कमा बारबार घुम्न थाले। के साँच्चै नै यस्तो घटना घटना भन्ने विचार आउन लाग्यो। भविष्यका घटनाहरूले बाबाका वचन सत्य निक्लिएको स्पष्ट पार्दछन्। मलाई थोरै समयको लागि नोकरी मिल्यो। यसपछि म स्वतन्त्र भएर एक चित्तले जीवन पर्यन्त बाबाको नै सेवा गर्दै रहें।

यो अध्याय समापत गर्नुभन्दा पहिले मेरो पाठकहरूसँग वहाँहरूले सम्पूर्ण बाधाहरू जस्तो कि आलस्य (अल्छीपना), मनको चंचलता तथा इन्द्रिय-आसक्ति आदिलाई टाढा पन्छाएर एक चित्त भई आफ्नो ध्यान बाबाको लीलाहरूतिर लगाउनु होस् र स्वाभाविक प्रेम बनाएर भक्तिको रहस्यलाई जान्नु होस् तथ अरू साधनाहरूमा व्यर्थ श्रम लगाएर नथाक्नु होस् भन्ने विनम्र प्रार्थना छ। वहाँहरूले केवल एउटै सजिलो उपायको पालना गर्नु पर्नेछ। त्यो हो श्री साई लीलाहरूको श्रवण। यसबाट वहाँहरूको अज्ञानको नाश भएर मोक्षको ढोका खुल्न जानेछ। जसरी अनेकौं ठाउँमा भ्रमण गर्दा पनि लोभी मान्छे, आफ्नो

गडेको धनको लागि हरबखत चिन्तित भैरहन्छ, त्यसरी नै श्री साईबाबालाई आफ्नो हृदयमा धारणा गर्नोस्। आउँदो अध्यायमा श्री साईबाबाको शिरडी आगमनको वर्णन हुनेछ।

श्री सद्गुरू साईनाथमा अर्पणहोस ।
मंगल होओस् ॥